

16.3.2014

Timo Karjalainen

Sosiaalisen todellisuuden dualistisesta perusrakenteesta

Luonnos lupaamalleni artikkelille [Todellisuuden fundamentaalisesta kaksijakoisuudesta](#)

On lukemattomia pareina eli kaksittain ilmeneviä mahdollisia, todennäköisiä ja joskus mielestäni ehdottoman välttämättömiä syitä sekä syy-tyyppisiä vastaavia seurauksia¹ sille, miksi olen havainnut hyödylliseksi, että jaan monissa artikkeleissani ja kirjoituksissani, myös tässä lyhyessä artikkelissani, tarkastelemiani sosiaalisia ja muita asioita kahteen yhdenvertaiseksi katsomaani perusosaan tai pääosaan.

Usein aloitan monimutkaisen ja laaja-alaisen sosiaalisen asian tarkastelun jakamalla asian ikään kuin ”ylimmällä tasolla” **kahteen pääosaan**. Vastaavasti jaan usein asioita ikään kuin ”alimmalla perustasolla” **kahteen perusosaan**. Harvemmin jaan asiaa esim. kolmeen tai useampaan yhdenvertaiseen pääosaan tai perusosaan; tai jaan asian moneen vähemmän merkitykselliseen sivuosaan ilman muista erottuvaa dikotomista pääosaa tai perusosaa.

Käytännössä aloitan usein asioiden pilkkomisen kahteen **pääosaan ylimmältä tasolta** tai yleisimmältä tasolta lähtien. Näin toimin erityisesti silloin, kun tarkoituksenani on **eritellä eli analysoida** yhä olemassa olevaa tai joskus ollutta, mutta nyt jo lakannutta eli kuollutta tai ikään kuin kuollutta monimutkaista asiaa pienempiin osiin saadakseni käsityksen tai aikaisempaa käsitystäni paremman käsityksen siitä, millaisista osista sekä osien välisistä suhteista eriteltävä asiakokonaisuus muodostuu tai muodostui.

Sen sijaan, kun tarkoituksenani on **yhdistää eli syntetisoida** asioita eli synnyttää **uusia asioita** tai myötävaikuttaa tulevaisuudessa mahdollisesti tai todennäköisesti synnyttävien eli luotavien uusien asioiden ilmaantuvuuteen ja esiintyvyyteen, olen havainnut hyödylliseksi ja totuudenmukaiseksi aloittaa tarkasteluni jakamalla asioita **kahteen perusosaan alimmalta tasolta** lähtien. Näin pyrin saa-

---

¹ Minusta jotain syytä ei voi olla ilman syyhyn liittyvää mahdollista, todennäköistä ja joskus ehdottoman välttämätöntä seurausta. Syy-orientoituvana ja joskus peräti syyllisyyteen taipuvaisena ihmisenä olen toistaiseksi kiinnittänyt dualismin tai dikotomian tarkasteluissa enemmän huomiota dikotomian ja dualismin syihin ja ilmenemisen muotoihin kuin dikotomian ja dualismin seurauksiin. Toivon kykeneväni joskus parantamaan tapani tai ainakin avartamaan katsantoa-ni tasapuolisesti syiden ja seurausten puolille.

maan käsityksen siitä, millaiset asian osat ovat keskenään yhteensopivia uusia asioita tulevaisuudessa muodostettaessa eli kehitettäessä.

Uskon, että KAIKKI yhteiskunnallisesti merkitykselliset seikat **muodostuvat** (siis, kun luomme uusia seikkoja yhdistämällä eli syntetisoimalla olemassa olevia seikkoja) tai **jakautuvat** (kun erittelemme seikkoja osiin) pohjimmiltaan dikotomisista tai dualistisista perusosista tai pääosista. Tämä kaksijakoisuus koskee sekä ontologisia reaaliolioita että reaaliolioita objektiivisesti kuvaavia toiseikkoja sekä noita olioita sääteleviä normatiivisia seikkoja.

Kaksijakoista perusasiaa tai asiantilaa ilmentävät lukemattomat esimerkit ikivanhasta biologisesta (reaali)elämän rakenteesta ja sen edellytyksistä modernin digitaalisen tietoteknologian ja tietojenkäsittelytieteen voittokulkuun. Biologinen kaksijakoisuus ilmenee esim. siinä tavassa ja niissä välineissä, joilla ihmiset, muut nisäkkäät ja monet muut eläin-, hyönteis- ja kasvislajit ovat pääsääntöisesti lisääntyneet viimeisten satojen tuhansien tai miljoonien vuosien aikana ja mitä todennäköisimmin lisääntyvät samalla luonnon kaksijakoisella menetelmällä myös pitkälle tulevaisuuteen. Nämä lisääntymisen pääosassa olevat oliot ovat saaneet rinnalleen meidän aikamme ehkä suurimman oivaltavan biologisen perusosaa koskevan havainnon. James D. Watson ja Francis Crick ratkaisivat DNA:n kaksoiskierrekkeen vuonna 1953.

Uskon myös, että luonnon pääosaa koskeva kaksijakoinen, hyvin hedelmälliseksi osoittautunut perusrakenne ("it takes two in tango") on myötävaikuttanut siihen, että digitaalisen tietoteknologian ja tietojenkäsittelytieteen eli lyhyesti ICT:n voittokulku alkoi noin 1300–1600-luvulla kaksijakoisuuden siivittämänä. Minusta ICT:n ja digitalisoinnin voittokulku sai alkunsa kaksinkertaisen kirjanpidon keksimisestä Renessanssiajan Pohjois-Italiassa. Myöhemmin Descartes kehitti dualistista mielen ja materian suhteita koskevaa filosofiaansa. Leibniz loi kaksilukujärjestelmän ja siihen perustuneen ensimmäisen mekaanisen laskukoneen. Newton oivalsi aktion ja sen vastinparina olevan itseisarvoltaan samansuuruisen, mutta vastakkaissuuntaisen reaktion hyvin suuren merkityksen liikkeen ymmärtämiseksi sekä fysikaalisesti että matemaattisesti hallittavana seikkana tai ilmiönä. Kant selvensi todellisuuden itsensä (Das Ding an Sich) ja sen ilmiökuvan välisiä suhteita. Ja Hegel oivalsi teesin, antiteesin, synteetin (= uusi teesi), antiteesin jne. kautta etenevän osittain hallittavissa ja ratkaistavissa olevien **ristiriitojen** kautta etenevän yhteiskunnallisen dynamiikan suuren merkityksen.

Edellä oleva teksti sisältää melkoisen joukon eksplisiittisiä ja etenkin implisiittisiä dikotomioita tai dualismin muotoja ja sisältöjä. En katso tarpeelliseksi tässä eritellä kaksijakoisuuden mitä moninai- simpia ja hyödyllisimpiä - ja joskus myös haitallisia, kiusallisia ja pahoja - ilmenemismuotoja pittelemälle. Uskon, että ajatteleva, todellisuudelle uskollinen, haihattelulle ja propagandalle vastustuskykyinen ihminen on edellä hahmoteltujen käytännön esimerkkien valossa jo vakuuttunut kaksijakoisuuteen perustuvan metodin yleisestä hyödyllisyydestä ja totuudenmukaisuudesta. Näin on varsinkin, kun digitalisaation laajenemisen ja syvenemisen uusille elinkeinoelämän sekä ihmisten arkielämän aloille lähimpinä vuosikymmeninä ennustetaan monin tavoin mullistavan sosiaalisen maailman nykyisistä toimintamalleista suuren osan.

Olen nettisivuillani luvannut kirjoittaa artikkelin nimeltä ”[Todellisuuden fundamentaalisesta kaksijakoisuudesta](#)”. Tässä artikkelissa, kuten monissa muissa tekeillä olevissa artikkeleissani sekä jo julkaisemissani artikkeleissani, olen soveltanut dikotomioita testatakseni todellisuuden fundamentaalista kaksijakoisuutta koskevan hypoteesini todenperäisyyttä ainakin omalta kannaltani katsottuna sen pragmaattisen hyötyyn ja iloon tähtäävän tietoteorian näkökulmasta, johon uskon.

Olen ilokseni havainnut ja kokenut, että todellisuuden kaksijakoisuutta koskeva hypoteesini on koko ajan vain vahvistunut. Omassa mielessäni ja omasta mielestäni ilon ja hyödyn kokemuksi ovat vahvistuneet ja saaneet uskottavuutta välillä mieleni vallanneiden surun ja hyödyttömyyden kokemusten kautta. Kartesiolainen subjektivismi (jonka dualistisena parina on mielestäni hegeliläinen ristiriidatunnistava ja tunnustava objektivismi) ei sulje pois sitä tosiasiaa, että kaikki partikulaariset erillisoliot voidaan jakaa myös hyvin moniin osiin. Näin voidaan tehdä käytännön näkökulmasta katsottuna jopa yhdellä ja samalla hetkellä tai kirveen iskulla. Joskus moinen menettely on tehokasta ja perusteltua; esimerkiksi, jos ja kun halutaan säästää aikaa ja minimoida kirveen iskut. Kuitenkin sosiaalista todellisuutta totuudenmukaisesti analysoitaessa asioiden moniin osiin jakaminen yhdellä ja samalla kerralla tekee asioista hyvin helposti käsittämättömän monimutkaisia.

Edellä vihjaamani **sosiaalisten asioiden jatkuva monimutkaistamisen prosessi**, jonka vastinpari tunnetaan fysiikassa entropian kasvuna, näyttää olevan nyt meneillään. Sosiaalisten asioiden tarkoituksellinen monimutkaistaminen ilmeisesti kehittää ihmisten älykkyyttä sekä kilpailukykyä selviytyä olemassaolon taistelussa. Monille, esim. minulle ”sosiaalisen entropian” jatkuva kasvu tuottaa kuitenkin vaikeuksia. Kuten tiedetään, nuoren miehen mieleen mahtuu kerrallaan vain yksi asia. Hiukan ikääntyneemmän mutta yhä dynaamisen miehen, kuten minun, mieleen mahtuu parhaimmillaan kerrallaan jo kaksi asiaa. Sen sijaan kieltäydyn hyväksymästä teoriaa, jonka mukaan tärkeimmät, hyödyllisimmät ja onnellisimmat asiat olisivat kovin monimutkaisia. Ne tehdään monimutkaisiksi turhan päitten.